

ACC. N:R M. 10519: 1-21.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aug. L. Nordgren  
Härad: Frösta Adress: Annelsö  
Socken: Hägersås Berättat av: \_\_\_\_\_  
Uppteckningsår: 1942 Född år 1882 i Långhult, Hägersås  
sn.

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-21.

LuF 59

ACC. N.R. M. 10519: /.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

L. F. 59

Will härmed meddela att min adress här efter  
kommer att bli Lundsör (med anledning av att jag  
anflyttat från Högsröd till ommärda ort.

Jag vill emellertid beröra detta brev  
L. F. 59. står den nya sidan som till byaden.  
med erfarenheter och synpunkter, såväl vad  
jag fått veta här som av äldre personer i orten.  
de flesta av dem redan döda. Men under den  
färdtsittning att Högsröds socken har be-  
varat de gamla traditionerna ända i en  
sin närvarande generation. Vilket jag inte  
i detta fall angående byastämman m m kan  
säga om andra angående socknar.  
Angående lura skifte så skulle det varit  
de gamla berättelser ha skett vid den så kallade  
upprykningen 1839. då jorden delades i ett sam-  
manhängande skifte eller egor till varje

Hemman. Ett litet undan från härifrån utgår  
Sobbarps by som än i dag har någon bit kvar  
till några hemman, som ännu håller om varandra  
enligt den urgamla skiftesdelningen, der varje  
hemman eller gård, skulle ha någon bäcke  
och någon sämre jord, lite äng, skog o.s.v.  
som sådan fanns ännu byalagad, der finns  
lite kvar ännu som är beskiftad. De byar som  
före kommit byastämman uti som jag särskilt  
vet har haft stämman ända så sent som under  
1935 o kanske än i dag, fast jag inte hört något  
derom nu. Byen är Sobbarp i Hålsjörods  
socken, den siste som jag hörde nämnas  
som Allerman (älderman) var Otto Persson  
i Sobbarp som hade både Allermans-  
skrivet o Bya herred förvarad. Allerman  
eller Byastämman hölls en gång som nämnd  
vanligen vid klärkstämman i Dobbenber, då

Byagubbarna sinsemellan liksom så väckt hade  
den lida på kamm. o. gick därifrån, plågsam  
i färva, o. vänta på att allermännens skulle  
ge sig till kända o. bläsa i Byahornet till  
Samlings till Byastämman, vissa signaler  
hade förrens kammars ingår byalaget.  
Den lida stämman skulle va till Blått Allm  
mannen i koralen första gången kl 7 o. andra  
gången kl 9 p.m. men samlingen började  
vattenen inte går än på kvällen ve 6-7 tim  
Då i gamla tiden ingår Kristids eller Gausions-  
ringar vare sig i med alla druck förkän  
Var ett sandant gille tilltack i hymned mitt  
der varkens med alla Brämsviken fattas  
en gås eller en gödder skal slaktades  
morsien dels till ett sandant befall, posten  
kom därför under små stämman att stan  
i höjare sky, den led till på marenkrigen

Gubbarna skälde som haur o aien se sitt illan  
hade rätt svarst att hitta hem. Staur an  
kyde an Allerman skälde äja rum hände  
De i blun od den anuansde Allermannen  
bjöd fäst o son forskatte dag gillad hore den  
Ory te frä danc, itte vad de gamla gubbarna be-  
rättade. Hon i vaulia pat, häll man byastän-  
man hore den gamle o bär pick den nye Allerman  
som te fäst o la hand out kista Thornd o kassan  
som han gärdna hämta fägen efter.

Under stämman som höddes an Allermannen  
genomgicks allt som höids till byens angelägen-  
heter ex län för dräng, piga, pojtskole, ar-  
betski, daglön för dagsverke, m. m. extra  
stämmor kunde Allermannen sammankalla  
när han ville, i blun ändade han i hore  
när han hade Bräuvin hamma o ville för-  
pan aien gärd. Sist ja hore värd fra Söbberp

Så hade Otto Persson både byastämman o byastämman  
i sin ägar. En annan socken som bevarat  
sin egenhet i det längsta med Byastämman är  
Lyby, Lyby socken i Rosta församling, om eller när de  
(By) slutat domed kan jag inte exakt säga  
men upå 1920-30 talet höll de sin stämman.

Träskföreningarna är av rätt gammal data, man  
lämnar egentligen glansdagar var man anser.  
1903 till 1930, då de åter började att komma på  
avskrivning då enskilda för pagars började  
med privat drift, och tog från Gård till Gård  
och tråkade så. Bådas träskarna blev för  
dyra och dyra i underhåll, därför kom de att  
helt upphöra. Fjörföreningar, Gårdföreningar  
hade länge för lika gamla. Här på riken kom de  
inte i gång för än under 1930 talet de fort sätter  
in ännu. Fast nu sen par är tillbaka eller under  
1945 har ju bönderna lagt an på rent löningsfri verktyg.

Man kan kalla kalasrope för vad man vill så  
existerar den nog lite varstans på Lands bygder.  
än i dag, om det gäller den ene byn eller den andra.  
Vid Födelsdagarna till ex är en viss vänkropps  
antid med i laget. Likaså om det gäller be-  
gravning, är ju en viss del av gränarna ger.  
Ena anstötus till laget än i dag. Bröllop och  
barn dop berömt byndes ju särskilt.

De första järdfraktkriddas problemen som till att  
börja med förekommet var ju värglinsen der  
om en stor del utredningar än i dag här vittne  
här om. Var den började eller vilket är den började  
kan väl inte säkert bestämmas. Men år 1910 talade  
jag med en person vid namn Anders Johansson  
som då var Fattigförståndare i Långseried. Han  
var då omkring 70 år. Han antallde då att han  
då han var omkring 20 å 30 år, att han arbetat  
mycket med värglins hur arbetet fortgick

Dermed saut hur mycket han o de sam hade  
sysselsättning med maring lina fisk slita, alltså  
skulle det varit omkring 1860-80 talet sam  
han hade arbetat dermed. Sen började dikning  
först med äppna diken som började i anläggning  
av dessa i skogsbyggen fylldes de stora åfva  
med ris eller sten, stengraperna ansåes för  
bättre än ris de drog bättre och vände längre  
Så kom ju vid skilskiftet vår Riksbekände  
jordbruks af öfver Per Jansson i Rösja, han  
kunde pröfva om en liten marod så han kunde  
gå folk att både gräta och skratta, vilket han  
önskade. Så kom ju öfverkilliga Lantmannas skola  
liv också sam väkte händer hos Bonde befolk-  
ningen till ihärdigare arbete och jordbruket  
rikare och rationellare drift av jordbruket.  
Bländ redskapen sam ju förstärkt var ju kläs  
o fjäder barn sam med det samma ställe örter



och träpinna karven åt sidan som amoderna  
och överflödiga redskap. Med Lönånz menas  
väl ungskog av asp, lind, sälg, i huvudsak ser  
en del unga träd varje år påbörjas, snidades fria  
från alla kvistar med lön, dessa tockades i salen  
för att sedan under vintern tjäna som fodor  
åt Får och Götter som sadana paus. När  
Fåravlen gick tillbaka, för en 30 à 40 år tillbaka  
då slutade även anläggningen och kvist <sup>sedan</sup> nynn  
av lön trä, drögt särskild område för skörden  
av lön hade man inte under kulliga förhållande  
utan, första lön de då även en ungsköven har  
de bær sec. Augurer beväringarna, eller de  
som kallade små förtymskenterna, som gick de  
ann som länge folk inte kände från någon hög  
dadlöer, beväringarna växte ju från olika  
arter. På släkttriden var ju inte så gott an-  
vänt extra arbete. Men en o sanna leverkade

Arbete an Holm som ex Holm by her, till att  
ha Bin uti. Gillshyer, Maickära, Sää-  
kära o ha uiser aien soundde, kära o ha näin  
aien släita te o ha passed i. änen bräslöjd  
jörkam både på slätt och skogsbygd, fast  
i den sistnämnda kam en del kora arbete, prätker  
Lörkapt, Rivor, Lärkskäppa, Viara, slängskapt  
m. m. Hemslojd den började att flyta sedan  
vid sekelskiftet, för att numera i vanliga  
fall vara merendels en baka blott.

Dansintamsterna för unga eller gammal ställer  
sig helt annorlunda i våra dagar, än för,  
där för övergives den ena kindringen efter den  
andra. I Skogsbygden ex Kora Rörums Gården Frosta Ljörus  
Färingdäpfa Gården Kärbo Hörad Högs färingdäpfa  
an Böge o Barke (Bak o Björk) vidare bägg man  
skan an i ge o Böge ann vinkarna ibland i skåven  
näen gäng unge i ed utvues ella unge i skuan

De va räknat inte ovanligt att vion arkeiade  
unge i stuan må varje haunna träslåjd  
den gode träsko, slava, öror, käära, limma  
riödr, laiskant, pär ad seen sälja de too  
staen alla te opp kötare som iklann för  
am krinn blinn käänar o husare o korpare o  
köpde opp allt va de hade o sälja, alla peck  
dai såv ou fara in te staen må va de hade o  
ana vara. Sämmd käänar så te jam skön  
kääring må ad köra fram fämsbränne  
alla stöcka ane jag alla Bööde ja de kääne  
örr va förre stöcka som köörde ou köras  
fram. Jag övergör till Hörgöröds socken i gen  
om ämde själva Låheröd så ou te första förs  
kacen var val Andelsmjöriet som kom till vid  
slutet av 1890 talet dess förinnan samms ett privat  
mjöri som existerat under namnet gamla mjöriet  
ända till i fjöl 1946 da Andelsmjöriet inköpte de

Samma för att övertaga dygk leverantörerna, och sedan med lönge beträffande Långse tillbaka på 1880-talet fanns ett privat styveri i Sjöbärp Hörschids socken ägt av Lantbr. Christian Andersson. vilket nedlades när andelsstyveriet kom igång. I Löberöd fanns även en Ann kvarn med spinnmills affär igång. 1880-90-talet affären breddades ända in på början av 1900-talet fast kvarnen var slopad för ån kraft. Senare drogs den en del av elektriskt till följd första världskriget. så fanns garveri numera helt avlagt och varietet inte varit igång sen 1915. dess siste ägare till det samma var Sven Andersson. Ett fabriks för tillverkning av kläder igång, satt av Otto Linderqvist från Sjöbo i Höv. för hans far var byskräddare och började tillverkning av kläder. Dessa affärer drivas numera i Höv. och existerar än i dag i rätt avsevärd omfattning. Att en del förtag nedlades beror ju till stor del på den nya tidens

Kvarnen  
sattes igång  
av J. Jönsson  
i Löberöd

mekanisering

Mekanisering. De smärre industrier som numera  
finns i bygden är ett större Snickerifabrik vid Askaröd  
uppförd av Fars för ca 15-20 år sen och för närvarande  
sysselsätter ca 40-50 man, i Askaröd finns även  
en större Smides Verkstad som <sup>(Fors värd)</sup> ägs av Joh. Lärkvist  
vilken derjunte betriver en omfattande rörelse med uppför  
25 hästar under trösksäsongen, samt värma lider  
på året har uppför 40 lada traktorer med Skonbrann  
i gång i allt skilda platser i hela södra Sverige.  
Ex Västergötland Västmanland Jämtland Halland osv.  
Ex på övergång från jordbruk till industri kunde  
gå så till att någon av familjemedlemmarna sökte  
sin arbete vid någon industri. Mekanisk verkstad  
Bockorbruk, eller annat jobb. Sols smedare, ofta var  
nickamstorna som från jordbruket, och skulderna  
stora, så tilläts gerna någon mera lönande in-  
komst källa för att klara skulderna vid jordbru-  
ket. Jag minns då jag är 1912, en gång färdades

på järnväg, från Ystad till Lötöröd, ett järn. Så under  
resan skinnan kräppade med en svensk Amerikan  
som ägde ett litet <sup>små</sup> jordbruk i Lötöröd, i trakten  
som han köpt helt på skuld. Han hade hustru  
och två barn, skulden och kärleken till den gamla  
karwan gjorde, enligt hans egen berättelse, att  
han reste till Amerika och var borta i 5 år och  
hade under den tiden tjänat i ca 10,000 kr i sve-  
ska pengar, betalt sitt lilla småbruk och satt nu  
som en välberaad man. Han sade att han arbetat  
i de amerikanska skogarna sparat och försakat, samt  
sant lite pengar hem att emellanåt, tills han nu sjöla  
kam hem. Så han betalat av skuld och ändå hade  
ett tryggt penning belopp kvar. Emigrationsens  
orsaker var nog i vanliga fall att kunna tjäna så  
kallade stora pengar i Dollarlandet, och som kom-  
ma hem till Sverige igen välberaad under sin åter-  
stående livstid, fast det var inte alla som lyckas

Drämmarna blev en verklighet för. Motsatsen fanns  
ju också. Men fattigdom och små inkomster här  
hemma i Sverige gjorde ju att folk reste till U.S.A.  
för att hitta och fortära tjuga pengar. Gade  
inte emigrationens förbudet hämmat tillstånd så hade  
nog den trafiken fortsatt ännu. Men i slutet av  
1869-70-80-90 talet var emigrationen störst  
för att sedan viljan att åta sig, och numera så gott  
som helt upphöra.

Att handskas med kantar, isynnerhet under 1800  
talet, var en dygd som 90% av landsbygds befolkningen  
kunde med. Och har fortlevat ända in i våra dagar  
om än inte i sådan utsträckning som under förra  
sekllet. Att sparandet nu upphört får vi nog tacka  
Måners och hans Marinas fränder för, då de lade  
rekorderna på ett sparkapital såväl som mycket annat  
jag minns från 1898, jag hade 100 kr i lön för ett helt  
år när så mycket man hade jag 98 kr kvar



Då var det en stor heder för den som sparade om det var i stort eller smitt. Då gavs inga prämningar bort i världen, de bästa var inte så stora i höllor på den tiden. Hållningarna in natura har friskammit ända in till senare år, det är omkring 20 & 25 år som att staten in natura började att upphöra för staten på gårdarna, drängar och pigor hos händerna har föddan än i dag. Men det är inte många händer numera som kan på dräng eller pigor att stanna kvar vid förbrukat. Men många gåll friskammer hos förbrukaren hans hustru en son eller någon annan tillfällig hjälp, samt en braktor, skridskoskinner, m.m. för vad den enda hjälp som kan erhållas på 100 lund egendom, ja t.o.m. större.

Enligt en gammal Thundbok för Handels affären i Högsröd, så skall den ha börjat hos så smitt omkring 1880-90 ledes den förste handlaren kallade de gamla i Högsröd för Hången påktor (han hette också Hången



Den andra Handlaren hette Håls Månsson, det är  
en om hans handelskräkor jag har i förvar, i den står  
endast namnen på en del av kunderna samt deras  
föruddkanto. De vanliga varorna var ju Tobak snus Kaffe  
Sikoria socker risarna mjöl, m.m. Några ändrade levnads  
vanor blev det inte särskilt, för inköpsorna var inrik-  
tade på sparsamhet. Byggnadsstycket undersökte  
inte några större förändringar, någon betydande  
kost eller särskild finhet förekom inte i heller ända in  
till 1920 talet var det mycket enkelt med Sement golv  
i kök? förstuga, hemvinda mattor på golven, gamla  
mattor i rummen, taken täckta med halvm, en stor  
del bevinga och uthus rödfärgade. Moderniseringen  
av kösticker kök m.m. här senare äro till, med  
vatten och utslapp vatten om rostfritt stål Åga eller  
K. kök Elektrisk spis m.m. Elektriska kom till  
hörsoröd omkring 1920 talet. Några särskilda industria-  
föus inte här på denna arden men på de platser

samt de fanns ex. Höör, Hörby, der fick arbetarna  
dyra rum och sjöla försä sig med kost och logi.

Heminsedningarna skedderna och kap stur är inte något  
nytt det existerade hemvårda brödsordiner i måltid.  
Som redan i min barndom på 1890-talet kites spisarna  
var ju de gamla huskvårda samt i de dagarna krostade  
10-15 kr. Kap stur fick man även då ett par gamla  
pruntbitar från den tiden har jag ännu i förvar  
Ja mat och dryck har ju förändrat sig helt totalt  
nu mat vad det var i gamla tiden, så någon jämn  
föräls mat för och nu kan ju inte ifrågasättas  
Dermed nutida kalas står. Vanligen i efter mat  
vad de varit för, vare sig det gäller Maten eller  
vårvararna till att skälla ned maten med, eller kårter  
Spott kakor och efterrätter, så fins säkert ofta  
nu, mera på borden än i äldre tid, så i detta fall  
följes nog gamla traditioner än i dag.  
Ja det var omkring 1930-talet de nya vägförbättr.

ringarna började att synbart verka i denna arten.  
Vägarerna började att ta ett annat utseende, särskilt  
i Frоста. Härad hade vägarerna ett mycket gott utseende  
genom att dess förste Vägvärdare Theodor Nilsson  
från Torra Rånum en mycket lugn och praktisk  
man hade särskilt berömt vid omkring för sitt  
praktiska Väg underhåll, allt efter som Vägarna för-  
bättras, förbättrades ju också åkdonen undan för  
undan, först med de breda hjulringarna av trä  
för att numera, som de många kasserade last- ja  
även personbilar skulle få användning, dessa an-  
vändades till last och transport varken av olika  
storlekar, der numera kan laddas lika stort last  
efter ett par hästar nu som efter två par fjärr.  
En ännu större och förskräckelse så saknas de  
stuvorlignan lilla nuförtiden. Onsdagar, Lördagar  
och Söndagskvällar är ofta en riktig plåga för de  
personer som ha våra skräkvägar. Der emellan

far förbi till o från dessa lit. ställningar, att man  
för äldre personer blev ofta helt störd för den natten.  
dumma. Men de flesta personer minst en tidning i  
blond flara, Men att för kunde att helt byrå  
vara till sammans om en enda tidning.

De enda böcker som vanligen lästes var Bibeln och Luthers  
Kyrkostilla o psalmboken, några romaner fick man  
inte ha att läsa det ansågs för synd att läsa roman  
Gamla kärleksvisor berömt kunde man ofta få höra  
sjungas i hemmet och ute i skogarna. Gamla hän-  
delkor berättades också gärna bland allmoget.

I mina föräldrars barndom inhämtade de såväl  
som många andra sina första skolkunskaper  
Skriv-Läsning och något lite Räkning i så kallad om-  
biterande skola som flyttades från den ena  
bandgården till den andra, men 8 eller 10 dagars  
skola hos varje bands lärare var ofta någon  
gammal daddel som gynnade Hårpralskola

Och kunde lära skriva och räkna, även andra personer  
både varit upp sig så de kunde undervisa andra.

Högre skolor, som ex real, läroverk, Folkhögskolor  
Lutnbruks skolor m. fl. lag ju mera part. från 1900  
talats början intill vårbarande tid, nu då våra  
något varanda en av uppväxande generation skall  
gå i någon skola eller lära sig något yrke.

De kyrkliga förändringarna, har väl blivit mest  
märkbara som radion ersatt hamnen, så många  
numera sitter i lugn och ro i hemmet och hör sin  
Predikan i radio istället för att gå i kyrkan,  
dop och begravningar försiggår nu samt förr i  
kyrkan. De frikyrkliga rörelserna hade nog  
östarre aktualitet under 1800 talats senare del, samt  
under detta sekel intill 2dra Worldskriget då en för  
närvarande någon stagnation kan förmärkas.

Ungkänjarklubb har ju skapats nu under senaste  
kriget, och fortgår ju ännu, några gods är under

1850-1870-talet i den bemärkelse vi föreställer oss i våra sagor som gott, var det inte, men efter det torra året 1868. Kun ju 69 som bar bättre gröda men 70 var ju ändå bättre. Sädens odlingen var ju inte så starkt påverkad i den tiden, det var mera gräs eller höv som man lade an på till kreaturen, brädsäd som Bår och Korn. Till mat, kunnat användas även till bröd i synnerhet karringar, vilka äts med begärighet då de var nybakta. De senare höghäufigheterna har ju satt sin prägel innan de flesta familjer på landet såväl som i stad, vilket visar sig överallt i bättre kläder, finare bostäder, bättre kött och ärliga och vänligheter. En för höfarna har inträtt i hemmen, som ingen av 1800-talets generation kunde drömt eller föreställt sig i sin barndom, men som nu håller på att förverkligas i hemmen både på landet och i stad!

2<sup>nd</sup> Nov 1944

3<sup>rd</sup> Nov.

11. 10519.

Amelior den 28/10 1948

Talkies arbiel.

Amel.

Alma first ein jag machela at mein address  
deseltes beunbar at alle Amelior.

Jag was phitet sein Seigert i April iar.

Seider haimeal was i d. H. J. 59.

Som jag geiriet at beunbar, sa gast jag beunbar.  
Alma gast sein Seigertis beunbar, at sein beunbar  
och gast jag. in de beunbar beunbar som jag gast beunbar  
at de beunbar beunbar beunbar beunbar in in beunbar  
beunbar beunbar de beunbar beunbar is.

Under beunbar beunbar, at jag beunbar beunbar  
beunbar, beunbar beunbar beunbar beunbar beunbar beunbar beunbar  
beunbar beunbar beunbar, beunbar beunbar beunbar beunbar beunbar  
beunbar beunbar beunbar

Alma & Seigert

P.S. beunbar beunbar beunbar i beunbar beunbar beunbar beunbar  
och beunbar